

P A N U :

KIEVARIN KULMA

Valokuva: Ina Liljeqvist,
Ali Byströmin kokoelmat

Tätä kuvar osoittamaa kulmataloa puretaan paraikaa. Useimmat lukijoista kysyvät nyt, että — mitä? Mikä se tällöinen nurkka muka on?

Onpahan vain Puistoravintolan kulma, niin kuin sitä totuttiin puhuttelevaan, eräs keskikaupungin keskeisimmistä kulmista, joka näin yllättävän kauan on saanut olla vanhoillaan.

Taloa, jota nyt puretaan Isonkadun ja Hallituskadun kulmasta, olen katsellut koko pienen ikäni. Puistoravintolassakin olen joskus istunut, joskus käynyt Kempin vaaturiliikkeessä ja sen kymmenet kerrat Joh. Kyllösellä ostamassa jos jotakin venttiilikumista pyöränrattaisiin saakka. Näihin aikoihin asti olen kuitenkin kuvitellut, että paikalla olevalla talolla ei ollut mitään sen kummempaa historiaa kuin Kyllöset ja Kempin vaaturavintolat ja Vi-Mat — anteeksi vain, ei tämä silti mitään vähättelyä ole, tässä on vain ollut tietämistä viimevuosisataisissakin. Muistan nimittäin tulipalon, joka riehui Kempin vaaturiliikkeessä ja Kyllösellä. Muistelin sen palon hävittäneen kaiken, minkä lisäksi myöhemmin kuvitelin, että se sitä edellinen puolestaan oli hävinnyt jo 1882. Nordforsin apteekista saman korttelin toisesta kulmasta 2. marraskuuta 1882 syttynyt tulipalo ei kuitenkaan tullut Isolekadulle (silloinen Iso Uusikatu), vaikka tiittävästi hävittikin paitsi nykyisen Sampo-pankin myös nykyisen Kallevan tonteilla olleet rakennukset. Äskettäin eläkkeelle siirtynyt Sammon pääntirehtööri Jaakko Kempainen kertoi, että tulipalo hävitti Kempin vaaturiliikkeen puolen perustuksia myöten, mutta Kyllösen puolelta pääasiassa vain vintin. Nyt, taloa purettaessa, tämä selvästi näkyikin. Ehkä jotakuta lukijaa kiinnostaa kuulla, että oletan sen kahden kammarin levyisen osan taloa, joka on lähinnä Puistolaa, olevan rakennetun jossain myöhemmässä vaiheessa kuin keskiosan, esim. 1910–12, jolloin Puistola kohosi omalle paikalleen ja jolloin ilmeisesti oli suoritettu uusi tonttijako. Vanho-

jen pohjakaavojen ja vanhojen valokuvien avulla päättelen näin.

Knuutisen Erkin miesten riesensä irti tapetit Toiset hinnat-myymlän Puistolalan puoleisesta seinästä, paljastui monen tapettikerroksen alta mielenkiintoinen maalattu "tapetti", toisin sanoen symmetrisesti sommitellen maalattu hirsiseinä. Kuviot on maalattu sinisellä, joka paperitapettien alle kätkeytyneinä monin paikoin harvinaisen hyvin on kestänyt kynimenien vuosien kuluksen. On kuulemma syytä olettaa, että maalauksilla, jotka muuten vielä tämän ilmestyessä ovat nähtävissä, on ikää joka tapauksessa hyvän matkaa toistasataa vuotta. Ei kai ole yhtään mahdollista, että tälle paikalle on rakennettu talo jo 1830–40-luvuilla. Ehkäpä se talo on alun alkaen ollut kievari, niin kuin se vuoden 1882 tulipalokartan mukaan oli, jääden

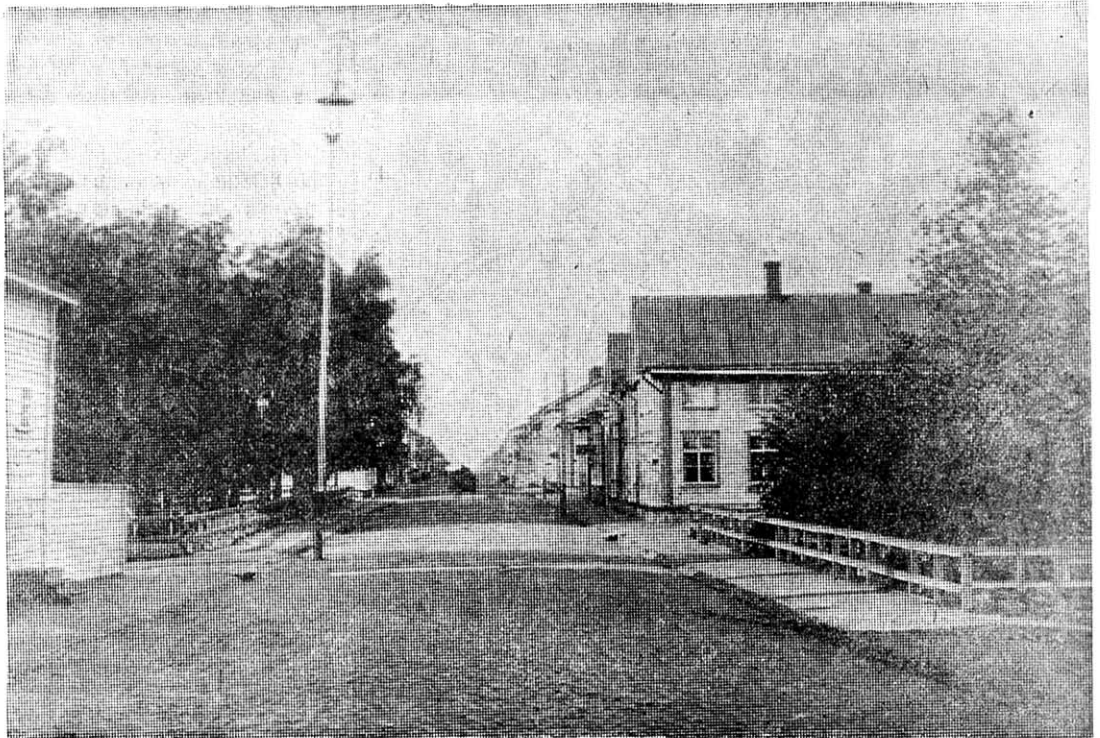
siis silloin pystyyn. Ja tässä Ina Liljeqvistin oletettavasti noin 1900 otetussa kuvassa (Pohjois-Pohjanmaan Museo) kievari on edelleen kievari, Oulun kestikievari, toisin paikoin myös Oulun majataloksi mainittu. Iso Uusikatu ylittää tässä Plaanaojan, keskellä katua näkyvä heinäkuorma paraikaa Pakka-huoneenkadun. Vasemmalla näkyvät puut ovat nykyisen Otto Karhin puiston puita, laidassa vasemmalla on "Valkean Linnan Tervon nurkka". Siihen kohosi sitten aikanaan ensin Sampola.

Kestikievariin oli sisäänkäynti vain pihalta, jonne johti Kaupungin puolelta porttihuvi (suunn. nykyisen Niemelän, entisen, portin paikalla). Tässä kievari on maalattu kellertäväksi tai valkoiseksi, ja se on saanut huopakaton. Minulla on myös vanhempi kuva, jossa talo ilmeisesti on punamullattu ja katettu lautakatolla. Kolmannessa kuvassa vuodelta 1906 rakennuksen ylintä osaa on jo huomattavasti entrattu. Siinä on jo siinä vaiheessa 2–3 sisäänkäyntiä Isok-sikaduksi muuttuneen pääkadun puolella.

Puistonpenkillä istuen kuuntelin, kun Jaakko Kempainen muisteli aikaa, jolloin isä Jaakko Kempainen ja Joh. Kyllönen ostivat talon kahtia. Nurkassa oli silloin Kählmanin kenkäkauppa, Hallitusk-

dun puolelta mentiin sisälle Eugen Ertmanin verkakauppaan. Samalla herralla oli Sampolassa herrain vaatetusliike. Kempin vaaturirimestarin liikehuoneisto tuli nurkkaan, asunto ojan puolelle, työhuoneet toiseen kerrokseen. Siinä yhteydessä tämä Jaakko nuorempi muisti, että he löysivät vinniltä vaakunamallisen kyltin, johon oli maalattu KESTIKIEVARI. Ikävä kyllä se jäi vintille ja paloi 1929. Nyt häviää sitten kievarista sekin, mikä ei silloin palanut, majatalon suuren salin maalatut seinät ja kaikki...

Samanaikaisesti häviää viereiseltä tontilta Hyväristen perintotalo, joka aikanaan kohosi Elfvingin talon paikalle tai on sama kuin se. Oululaiset ovat uskollisesti puhutelleet taloa Niemelän taloksi, ja monilla meistä on mielessä ja mie-luisassa Niemelän kahvila, "Niekku", kodikas kahvila. Muistanpa, kun istuttiin siellä "vernissauskaffeilla" Juko Mäkelän kanssa, me Putaarian Martinuksen kanssa, kun oli paljastettu Mäkelän Koivu ja tähti keskuskansakoulun pääportaitkoon. Niemelä on nyt poissa. Sen kadun puoleisen rakennuksen hirsistä löytyi vuosiluku 1861... Vanhaa, vanhaa rutikuivaa hirttä — minulla on sitä nyt autokuormalinen, ja jo lämpesi kesän ensi sauna...

□ Isokatu noin 1900.